

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра загальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____

“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 05 – соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва)

спеціальність 053 психологія

освітня програма психологія

(шифр і назва)

вид дисципліни обов'язкова

(обов'язкова /за вибором)

факультет психології

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології

“ _____ ” _____ 20____ року, протокол № _____

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: канд.психол.наук, доцент Яворовська Л.М.

Програму схвалено на засіданні кафедри загальної психології

Протокол від “ _____ ” _____ 20____ року № _____

Завідувач кафедри загальної психології

_____
(підпис)

В.О.Олефір

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від “ _____ ” _____ 20____ року № _____

Голова методичної комісії факультету психології

_____
(підпис)

Ю.А.Гімаєва

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Методика викладання психології» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 053 психологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення принципів і закономірностей викладання взагалі і психології зокрема, основних методів та форм навчання, розкриття особливостей активних методів навчання та їх використання на всіх видах занять – лекціях, практичних та семінарських заняттях, а також в процесі організації самостійної роботи студентів.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- вивчення принципів і закономірностей викладання психології;
- ознайомлення з основними методами та формами навчання;
- розкриття психологічного змісту «проблемності» в навчанні;
- ознайомлення з формами спільної діяльності;
- навчитись використовувати різні форми та методи навчання при методичній розробці лекцій та практичних занять з психології.

1.3. Кількість кредитів - 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
15- год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
15- год.	6 год.

Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
60 год.	80 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- здійснювати пошук, опрацьовувати та аналізувати важливі знання із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки при складанні конспектів лекцій;
- розробляти програми психологічних тренінгів, психотерапії, психологічних курсів;
- доступно і аргументовано представляти результати досліджень в письмовій та усній формах, брати участь у фахових дискусіях;
- здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.
- здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів, теорій, методів до методики викладання.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні основи методики викладання психології у вищій школі.

Тема 1. Предмет та задачі методики викладання психології.

Педагогічна психології як теоретична основа побудови приватних методик.

Тема 2 . Основні закономірності процесу засвоєння знань та загальні вимоги до організації навчально-пізнавальної діяльності.

Тема 3. Зміст навчального матеріалу. Засоби структурування навчального матеріалу. Методи навчання.

Тема 4. Психологічні особливості спільної діяльності. Організація спільної навчально-пізнавальної діяльності студентів. Групові форми навчання. Гра як особлива форма спільної діяльності.

Тема 5. Принцип проблемності в навчанні. Вимоги до організації системи навчальних дій. Задача структури навчання. Таксономія навчальних завдань.

Тема 6. Основні форми навчальних занять. Лекція як основна форма теоретичної підготовки фахівця. Вимоги до складання плану-конспекту і розгорнутого конспекту лекції.

Тема 7. Семінар по психології і його зв'язок з лекційним курсом. Види семінарських занять і методика їх проведення. Форми, методи і засоби активізації навчальної роботи на семінарі. Специфіка лабораторних та практичних занять з психології. Методика їх проведення.

Розділ 2. Методика викладання психології.

Тема 8. Місце психології в системі навчальних дисциплін. Основні форми навчальної роботи з психології та їх взаємозв'язок. Організація педагогічної і виробничої практики. Програма курсу психології. Аналіз підручників і посібників з психології з точки зору навчальних та методичних задач курсу.

Тема 9. Методичні вказівки щодо роботи над окремими темами курсу теоретичної психології. Предмет, методи і задачі психології. Основні пізнавальні процеси – відчуття, сприйняття, мислення, пам'ять. Психологічні характеристики особистості: темперамент, характер, здібності. Методологічні особливості викладання прикладної психології.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1 Загальні основи методики викладання психології у вищій школі												
Тема 1. Предмет та задачі курсу методики викладання психології	6	2	2	-	-	2	8,5	0,5	-	-	-	8
Тема 2. Основні закономірності процесу засвоєння знань	10	2	1	-	-	7	8,5	0,5	-	-	-	8
Тема 3. Зміст навчального матеріалу та засоби його структурування	8	2	2	-	-	4	9	0,5	0,5	-	-	8
Тема 4. Психологічні особливості спільної діяльності	12	2	2	-	-	8	9,5	0,5	1	-	-	8
Тема 5. Принципи проблемності в навчанні. Задачна структура навчання.	12	2	2	-	-	8	11	1	2	-	-	8
Тема 6. Основні форми навчальних занять. Лекція як основна форма підготовки фахівця.	8	1	2	-	-	5	8,5	0,5	-	-	-	8
Тема 7. Семінар По психології, специфіка практичних та лабораторних занять	8	2	2	-	-	4	9	0,5	0,5	-	-	8

Разом за розділом 1	64	13	13	-	-	38	64	4	4	-	-	56
Розділ 2 Методика викладання психології												
Тема 8. Місце психології в системі навчальних дисциплін	8	1	1	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Тема 9. Методичні вказівки щодо роботи над окремими темами курсу теоретичної психології	18	1	1	-	-	16	14	-	2	-	-	12
Разом за розділом 2	26	2	2	-	-	22	26	-	2	-	-	24
Усього годин за дисципліною	90	15	15	-	-	60	90	4	6	-	-	80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д	З
1.	Зміст і порівняльна характеристика понять «метод», «методика», «методологія», «метода»	2	1
2.	Методичні особливості викладання теоретичної психології – «Історія психології». Формування проблемних ситуацій.	2	0,5
3.	Методичні особливості викладання теоретичної психології. Загальна психологія. Формулювання проблемних ситуацій.	2	0,5
4.	Методичні особливості викладання прикладної психології – «Вікова та педагогічна психологія». Формулювання проблемних ситуацій. Формулювання проблемних ситуацій.	2	0,5
5.	Методичні особливості викладання прикладної психології «Соціальна психологія». Формулювання проблемних ситуацій.	2	0,5
6.	Методичні особливості викладання прикладної психології «Медична психологія». Формулювання проблемних ситуацій.	2	0,5
7.	Методичні розробки лекцій, семінарів та практичних занять. Аналіз результатів педагогічної діяльності.	2	2
8.	Методичні розробки лекцій, семінарів та практичних занять. Аналіз результатів педагогічної діяльності.	1	0,5

6. Самостійна робота

Самостійна робота з курсу «Методика викладання психології» являє собою комплекс завдань як теоретичного так і практичного спрямування, які виконуються без посередньої участі викладача.

№ з/п	Назва роботи	Кільк. годин		Форми контролю
		денна	Заоч-на	
1	Реферативна робота до розділу «Загальні питання з методики викладання»	12	15	реферат
2	Методична розробка лекції з курсу, який основним при проходженні педпрактики.	12	15	методична розробка
3	Методична розробка практичного заняття з курсу, який є основним при проходженні педагогічної практики.	10	15	методична розробка
4	Аналіз прочитаної лекції або семінарського заняття студента зі своєї групи (рецензія заняття).	12	15	рецензія на заняття
5	Підготовка до підсумкового контролю	14	20	залік
	Разом	60	80	

Теми реферативних робіт

1. Сучасні інноваційні технології навчання.
2. Методи та прийоми активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.
3. Ігрові форми в психологічній освіті.
4. Методи групового психологічного тренінга.
5. Організація самостійної роботи студентів.
6. Організація рефлексії в навчанні психології.
7. Організація дискусії.
8. Моделі професіограми психолога і викладача психології.
9. Зміст і структура психологічної підготовки педагогів.
10. Принципи психологічної освіти.

7. Методи навчання

Головним принципом організації занять з курсу «Методика викладання психології» є принцип проблемності. При цьому на практичних заняттях використовуються активні методи навчання, в основі яких лежить спільна діяльність студента і викладача. Найбільше часто використовуються такі форми проведення занять як гра, диспут, дискусія, груповий аналіз конвертивних ситуацій, робота в діадах. Лекції носять проблемний характер.

8. Методи контролю

Методами контролю в курсі «Методика викладання психології» є поточний контроль, реферативна робота до розділу, методична розробка лекції та практичного заняття з любого курсу психології.

Поточний контроль передбачає такі види робіт:

- систематичність відвідування практичних занять;

- участь в аналізі проблемних ситуацій у різних курсів психології;
- обговорення результатів проходження студентами педагогічної практики;
- рефлексія з приводу проведення практичних занять та читання лекцій в рамках педагогічної практики.

Оцінка методичних розробок лекційних та практичних занять відбиває сутність засвоєння студентом навичок методичної роботи, знань з побудови проблемних ситуацій, організації групової роботи в навчальній діяльності. При оцінці рецензування прочитаної лекції або практичного чи семінарського заняття, яке було проведено студентом зі своєї групи, звертається увага на послідовність аналізу заняття, наявність рекомендацій, формулювання висновків.

Залік відображає засвоєння студентом матеріалів курсу за всіма розділами.

Форми контролю навчальних здобутків студентів

Розділ I:

- поточний контроль аудиторної роботи на лекціях та практичних заняттях;
- реферативна робота.

Розділ II:

- поточний контроль аудиторної роботи на лекціях та практичних заняттях;
- методичні розробки лекцій та практичних, лабораторних занять;
- рецензія на заняття проведене студентом своєї групи.

Критерії оцінювання навчальних здобутків студентів

Аудиторна робота на лекціях та практичних заняттях до 2-х балів за заняття:

- 2 бали - систематична робота на занятті;
- 1 бал - епізодична робота.

Реферативна робота до розділу оцінюється 10 балами:

- 10 балів – тему реферату повністю розкрито та проаналізовано;
- 8 балів – тема реферату повністю розкрито, проте наявні декілька незначних доліків;
- 5 балів – тема розкрита, але аналіз не повний, не послідовний;
- 2 бали – розкрито тільки один аспект теми і не послідовно.

Методичні розробки лекції та практичних, семінарських або лабораторних занять – 10 балами. Максимальну оцінку отримують роботи, які містять правильну логіку організації заняття, мають постановку мети, завдань, проблемну спрямованість.

Оцінка рецензії на заняття, яке проведено студентом своєї групи оцінюється максимальною оцінкою 10 балів при наявності повного аналізу:

- 10 балів – аналіз заняття повний;
- 5 балів – аналіз частковий, не завжди послідовний;
- 2 бали – аналіз не повний, наявні суттєві недоліки.

Залікова робота – 40 балів.

Критерії оцінювання підсумкового контролю.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю за умови зарахування всіх розділів. Підсумковий семестровий контроль складається з двох завдань. Кожне завдання оцінюється 20 балами. В першому завданні студент повинен відтворити набуті теоретичні знання, в другому — продемонструвати навички використання набутих знань при вирішенні практичних завдань.

18-20 балів — отримує студент:

- який повністю розкрив зміст поставленого завдання або проблеми;
- чітко розуміє зміст і вільно володіє спеціальною термінологією;
- грамотно ілюструє відповідь прикладами;
- послідовно і логічно викладає матеріал.

15-17 балів — отримує студент, який:

- правильно розкрив зміст матеріалу за умови завдання;
- точно використовує термінологію;
- роботу виконав без грубих змістовних помилок, але допускає незначні помилки у висновках та узагальненнях, що не призводить до втрати змісту.

11-14 балів — отримує студент, який:

- зміст питання викладає частково, не завжди послідовно;
- відповідь не повна, але суть питання в цілому розкрита;
- є помилки у використанні термінології.

6-10 балів - отримує студент, який:

- основний зміст питання не розкрив;
- є суттєві помилки у використанні термінології;
- грубі помилки у висновках та узагальненнях.

0-5 балів — отримує студент, який:

- не розуміє змісту поставленого завдання або проблеми;
- слабо володіє спеціальною термінологією;
- відсутні висновки та узагальнення.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Для денної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота									залік	Сума
Розділ 1							Розділ 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
5	-	-	5	-	5	5	20	20	40	100

Для заочної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота									залі к	Сума
Розділ 1						Розділ 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
5	-	-	-	5	5	5	20	20	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

Розділ 1 вважається зарахованим, якщо студент успішно виконав та захистив реферативну роботу за темою, які наведені (макс – 20 балів, міні – 5 балів).

Розділ 2 вважається зарахованим якщо студент виконав такі види робіт:

- представив методичну розробку лекції та доповів її на практичному занятті (20б : 10б – методична розробка, 10б - презентація);
- виконав методичну розробку практичного заняття та доповів її на практичному занятті (20б: 10б — методична розробка; 10б -презентація); (макс кількість балів - 40)
(міні кількість балів - 20).

10. Орієнтовні питання до семестрового контролю.

1. Предмет і задачі курсу “Методика викладання психології”.
2. Зміст і порівняльна характеристика понять «метод», «метода», «методика», «методологія».
3. Основні закономірності процесу засвоєння знань.
4. Вимоги до організації навчально-пізнавальної діяльності.
5. Психологічні особливості спільної діяльності.
6. Зміст навчального матеріалу. Проблема структурування матеріалу.
7. Гра як особливий вид спільної діяльності.
8. Основні форми навчальної роботи з психології та їх взаємозв'язок.

9. Лекція як основна форма теоретичної підготовки спеціаліста.
10. Принцип проблемності в навчанні.
11. Вимоги до організації навчальних дій.
12. Таксономія навчальних завдань.
13. Вимоги до складання плану і розгорнутого конспекту лекцій.
14. Семінар з психології і його зв'язок із лекційними курсами.
15. Види семінарських занять і методика їх проведення.
16. Форми, методи і засоби активізації роботи студентів на семінарі.
17. Експериментальні і практичні заняття з психології, методика їх проведення.

11. Методичне забезпечення

1. Яворовська Л.М. Методичне викладання психології. Навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності «Психологія». Х.- 2005.
2. Яворовская Л.Н. Методика преподавания психологии. Учебно-методическое пособие. Х.- 2002.
3. Яворовская Л.Н., Мельникова С.И. Игровые формы учебных занятий. Х. – 2009.

12. Рекомендована література **Базова**

1. Бадмаев Б. Ц. Методика преподавания психологии. Москва, Владос, 1999.
2. Бадмаев Б. Ц. Психология: как ее изучить и усвоить. М., 1997.
3. Балл Г. А. Теория учебных задач. Психолого-педагогический аспект. М., 1990.
4. Граф В., Ильясов И. И., Ляудис В. Я. Основы организации учебной и самостоятельной работы студентов. VI., МГУ, 1981.
5. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения. - М, Педагогика. 1986.
6. Леонтьев А. Н. Психологические особенности деятельности лектора. М., 1981.
7. Ляудис В. Я. Методика преподавания психологии, - М.. Педагогика, 1972.
8. Мельникова С. И., Чигринов В. И. Активизация учебно-познавательной деятельности студентов, Х-в, 1991.
9. Матюшкин А.И. Проблемные ситуации в обучения. - М., Педагогик, 1972.
10. Основы педагогики и психологии высшей школы. Под ред. Петровского А. И., М., МГУ, 1986.
11. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. М., Учпедгиз, 1946.
12. Середа Г. К. Методические рекомендации по рациональной организации учебно-познавательной деятельности студентов. Х-в, 1988.
13. Стоуне С. Психопедагогика. Психологическая теория и практика обучения.-М., Пед., 1984.
14. Талызина Н.Ф. Управление процессом управления знаний. - М., МГУ, 1975.
15. Соколова Е. Е. Тринадцать диалогов по психологии. - М., 1997.
16. Съедин С. И. Психологический практикум. - М., 1996.
17. Хруцкий Е. А. Организация и проведение деловых игр. М., 1991.

18. Яворовская Л. Н. Методика преподавания психологии. Харьков, 2001.
19. Вачков И.В. Методика преподавания психологии. Москва, 2007.
20. Герасимова В.С. Методика преподавания психологии. Курс лекций, 2007.
21. Карандашев В.Н. Методика преподавания психологии. Питер, 2006.
22. Лызь Н.А. Методика преподавания психологии. Р-на-Дону, Феникс, 2009.

Додаткова література

1. Анкундинова Н.А. Использование эксперимента на занятиях по психологии. Вопросы психологии, 1965, № 1. - С. 155.
2. Арстанов М. Ж., Хайдаров Ж. С, Пидкасистый К. И. Дидатктическая игра как способ организации проблемного обучения в вузе. «Совр. высшая школа», 1982, № 1/37.-С. 117-131.
3. Гребанс Ф. А. Использование задач в курсе психологии. «Вопр. психологии», 1967, № 1.С. 144.
4. Дусавицкий А.К. О структуре мотивов учебной деятельности. Харьков, Весник ХГУ, 1987, № 171: «Психология памяти и обучения», Вып. П. -С. 44-45.
5. Кругляк М. И. Практические занятия по психологии. Вопросы психологии. 1962, №4.-С. 143.
6. Китайгородская Г. А. Научно-методическое пособие для преподавателей (интенсивный курс). - М.: МГУ, 1979.
7. Матюшкин А.М. Психологическая структура, динамика и развитие познавательной активности. Вопр.психологии, 1982,№4. -С. 5-18.
8. Середа Г. К. К проблеме мотивации учебно-познавательной деятельности (альтернативные пути формирования). Тезисы докладов международной научной конференции. Тернополь, 1993.
9. Щербо Н.П. Особенности индивидуального и группового решения заданий в условиях совместной деятельности. Вопр. психологии., 1984 № 2. -С. 107-112.

Критерії оцінювання підсумкового контролю.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю за умови зарахування всіх розділів. Підсумковий семестровий контроль складається з двох завдань. Кожне завдання оцінюється 20 балами. В першому завданні студент повинен відтворити набуті теоретичні знання, в другому — продемонструвати навички використання набутих знань при вирішенні практичних завдань.

18-20 балів — отримує студент:

- який повністю розкрив зміст поставленого завдання або проблеми;
- чітко розуміє зміст і вільно володіє спеціальною термінологією;
- грамотно ілюструє відповідь прикладами;
- послідовно і логічно викладає матеріал.

15-17 балів — отримує студент, який:

- правильно розкрив зміст матеріалу за умови завдання;
- точно використовує термінологію;
- роботу виконав без грубих змістовних помилок, але допускає незначні помилки у висновках та узагальненнях, що не призводить до втрати змісту.

11-14 балів — отримує студент, який:

- зміст питання викладає частково, не завжди послідовно;
- відповідь не повна, але суть питання в цілому розкрита;
- є помилки у використанні термінології.

6-10 балів - отримує студент, який:

- основний зміст питання не розкрив;
- є суттєві помилки у використанні термінології;
- грубі помилки у висновках та узагальненнях.

0-5 балів — отримує студент, який:

- не розуміє змісту поставленого завдання або проблеми;
- слабо володіє спеціальною термінологією;
- відсутні висновки та узагальнення.